

Yenilenen Demokrasi Modelleri ve Planlama Yaklaşımları

Melda Açmaz Özden

Arş. Gör.

ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

E-posta: meldaacmaz@arch.metu.edu.tr, meldaacmaz@yahoo.com

Özet: Bilim ve teknoloji alanlarında meydana gelen gelişmeler ekonomi, sosyal yapı, kültür ve politika gibi birçok alanda "değişimlere" neden olmuş ve beraberinde yeni bir dünya düzeni, yeni kavramlar ve yeni temsil biçimleri getirmiştir. Bu gelişmelerden belki en çarpıcı olanlardan biri sürekli olarak tartışılan demokrasi modelleri ve tarihsel ve evrensel olarak gelişen insan hakları olarak nitelendirilebilir. "Değişimi" ve "etkileşimi" temel alan günümüzün küreselleşen dünyasında, her alanda ve her ölçekte meydana gelen değişimlerin yanında, planlamanın da değişimi ve dönüşümü de kaçınılmazdır. Bütün bu yenilikler planlama pratiğimizin eksikliklerini ortaya çıkarmış ve yeni dünya düzenine uyumlu yeni planlama yaklaşımlarının gündeme gelmesine neden olmuştur. Plancıların ve planlamanın farklılaşan konumunu sağlam bir zemine oturabilmek amacıyla, öncelikle değişen ve dönüşen dünyada değişimin hangi senaryolar üzerinden kurgulandığına değinilecektir. Bu amaçla, makalenin ilk bölümünde farklı demokrasi modelleri ele alınacaktır. İkinci bölümde, küreselleşmenin yurttaş, ulus-devlet ve yerellik üzerine etkilerinden kısaca bahsedilecektir. Son bölümde ise, yeni planlama yaklaşımları değerlendirilecek ve mekan planıcısının nasıl bir rol üstlenmesi gerektiği konusunda bir takım çıkarsamalar yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, küreselleşme, iletişimsel rasyonalite, planlama

Renewed Democracy Models and Planning Approaches

Abstract: Developments in science and technology have caused some "changes" in economy, social structure, culture and politics; in accordance with these changes, a new world order, new concepts and new representation models have emerged. One of the most striking developments can be the democracy models which are debated continuously, and human rights which have been developed in historical and universal processes. Beside the shifts which are emerging in every area and every scale in today's global world basing on "change" and "interaction", the change and transformation of planning seems also to be an unavoidable reality. The significant developments have revealed the gaps related to the our planning practices and caused of coming to order of new planning approaches which are consistent with new world order. In order to put the shifting positions of planners and planning to a strong base, it is firstly debated on the change upon which scenarios it is constructed in a changing and shifting world. In the first part of the paper according to the above considerations, different democracy models are debated. In the second part of the paper, it is briefly debated about the effects of globalization on citizen, nation-state and locality. In the

Açmaz Özden, M., 2009, "Yenilenen Demokrasi Modelleri ve Planlama Yaklaşımları", *Toplum ve Demokrasi*, 3 (5), Ocak-Nisan, s. 161-168.

final part, the new planning approaches are evaluated and set of assumptions are committed related to what kind of role the space planner has to undertake.

Keywords: *Democracy, globalization, communicative rationality, planning*

Değişen ve Dönüşen Dünya: Genel Bir Bakış

Dünya’da yaşanan çok yönlü değişimler, farklı alanlar üzerinden tartışılıp değerlendirilmektedir. Bu noktada, demokrasi pratiğinde sorgulanmaya başlayan yeni modeller ve bu modellerin incelenerek bireyin temsilinin nasıl değiştiği ve yeni bir bilinç olarak “yönetişim” kavramı bu değişimin ilk ayağı olarak ele alınacaktır. Küreselleşen dünyada, yerel ve küreselin tartışması ise ikinci bölümde ele alınacaktır.

Demokrasi, Bireyin Temsili ve Yönetişim

Eşit ve özgür bireylerin toplu karar verme ve uygulama süreci olarak görülen demokrasiyi, siyasal bir yönetim biçimi olarak düşünmenin yanı sıra, onun bir yaşam şekli, bir düşünce biçimi, bir varoluş tarzı ve bir ahlak anlayışı olduğunu belirtmek doğru olacaktır (Tekeli, 2007: 9). Günümüzde bireylerin ve toplumların değişen dünya düzenine uyum sağlayabilmesi ve gelişebilmesi için yeni demokrasi modelleri ve temsil biçimleri tartışılmaya başlanmıştır. Tanımlanan her yeni demokrasi modelinin, bir önceki demokrasi pratiğinin sorunlarına çözüm getirebilmek amacı üzerinden geliştirildiği söylenebilir.

“*Araçsal rasyonelliği*” ve neden-sonuç ilişkilerini temel alan temsili demokrasi modelinin ihtiyaçlara cevap verememesi ve düzensizlik içinde düzen barındıran kaotik yapıya sahip kırılmaların ve akışların hakim olduğu yeni bir dünya anlayışının keşfedilmeye başlanması sonucunda; birey, hak, güç ve meşruiyet kavramlarını yeniden tanımlayan ve “*iletimsel rasyonelliği*” temel alan katılımcı demokrasi modelinin temelleri atılmıştır (Fainstein, 2000: 451; Tekeli, 1997: 16; Tekeli, 2004: 11; Ergin, 2003; 2). Temsili demokrasinin en büyük problemlerinden biri, mutlak doğruya pratikte sınırlı olan oy çokluğu ile ulaşılacağı düşünülmesidir. Temsili demokrasinin yapı taşlarından olan “*oy çokluğu*” kavramı toplum tarafından uzun süre meşruiyetini kabul ettirmiştir, çünkü toplumdaki bireyler iktidarın kendilerine yansıtmış oldukları ahlakın iyi-kötü, bilginin doğru-yanlış ve estetiğin güzel-çirkin kavramlarını benimsemiş ya da şartlandırılmış olmaktadır (Tekeli, 1997: 14). Bu durum bireyin sistemdeki varlığını belirsizleştirmekte, bireyin ihtiyaç ve isteklerini aracsız olarak dile getirme özgürlüğünü kısıtlamakta ve karar süreçleri içinde yer alma arzusunu bastırmaktaydı. Bu nedenle, temsili demokrasinin temelleri üzerinde kurulan ve onun yarattığı problemlere çözüm getiren katılımcı demokrasi modeli gündeme gelmiştir.

Katılımcı demokrasi, temsili demokrasi ile birlikte varlığını sürdürürken en büyük yeniliği, “*birey*” ve “*yurttaş*” kavramlarının temsili konusunda yapmıştır. Katılımcı demokrasi ile birlikte, temsili demokrasinin kendi çıkarını

arttırmaya çalışan pasif birey modelinin yerine; aktif, sorumluluklarını yerine getiren ve hak talep eden birey modeli hakim olmaya başlamıştır (Tekeli, 2004; Eren ve Kılıç, 2008). "Artık yurttaşlık kavramı oyda eşitlik olarak değil, hakta eşitlik olarak benimsenmekte ve her birey bir proje olarak düşünülmektedir" (Yılmaz, 2004:7). Bundan dolayı yeni düzeninde güç kullanma ve denetim, meşruiyetini insan haklarından almaktadır. Daha önce, bireyin kamusal özne olabilmesi için siyasete girmesi gerekirken artık, sivil toplum kuruluşlarının aktif hale gelmesiyle birey de siyasete girmeden kamusal özne olarak varlığını sürdürebilmektedir (Tekeli, 2004). Katılımcı demokraside karar verme süreçleri, temsili demokrasideki gibi tek doğrunun meşru kılınması temelli değil; etkileşim ve çeşitlilik kavramlarını önemseyerek, oy çoğunluğu kavramı yerine "oydaşma (consensus)" ya da "ortak görüş oluşturma (consensus building)" kavramlarını karar verme sürecine katmaktadır (Yılmaz, 2004: 7). Bütün bu olumlu özelliklerinin yanında, çeşitliliğe ve etkileşime açık olması katılımcı demokrasiyi bir aşamada kaosa sürükleyebilir; o nedenle katılımcı demokrasi ancak temsili demokrasiyle birlikte varlığını sürdürebilmektedir (Tekeli, 2007: 9). Bu nedenle ortaya çıkacak "ikili meşruiyet problemi" çözebilmek adına iki demokrasi türünün de bir arada yürütüldüğü bir anayasa modeli oluşturmak iyi temellendirilmiş bir demokrasi için gereklidir (Tekeli, 2007: 10).

Toplum için ortak iyinin oy çokluğuyla belirlenmesi eşitsizlik problemini ortaya çıkarmaktadır. Bu eşitsizlik probleminin yanında, yöneten siyasal güç ile yönetilen toplum arasında etkileşimin en az düzeyde olduğu ya da hiç olmadığı ortaya çıkan bir diğer problemdir. Bu problemlerin yanında, toplumun ulus-devlet kavramı içinde sınırlandırılarak ağsal (network'lere dayalı) ilişkilerin olmadığı varsayılması sonucunda "birey/toplum", "siyasal güç" ve "ortak amaç" kavramlarını referans alan "yönetim (management)" kavramı toplumsal sorunlara çözüm sunamamıştır. Bundan dolayı, katılımcı demokrasinin en uç durumu olan ve devletin yanında diğer toplumsal aktörler olarak düşünülen özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının, kamu hizmetlerine ilişkin kararların alınması ve uygulanması süreçlerinde yer aldığı bir "ortaklaşa yönetim" anlayışını ifade eden "yönetişim (governance)" kavramı bu günün değişen toplum modelinin ihtiyaçlarına cevap verebilmektedir (Tekeli, 2002; Sarıbay vd., 1999; Ergin, 2003: 4). Klasik devlet yapısının güç ve yetkiyi kendinde toplama çabasının aksine, bu anlayış etkin, verimli, bağımsız, şeffaf, denetlenebilen, karşılıklı etkileşimi içeren, toplumsal aktörlerin ve bireylerin mümkün olan her alanda ve biçimde katılımının ve sorumluluk paylaşımının öngörüldüğü bir model kurma amacı taşımaktadır (Sarıbay vd., 1999).

Özetle değişen ve dönüşen dünyada toplumsal yapı, bireyin toplumsal yapıdaki varlığı, demokrasinin farklılaşması ve sonuçta ortaya çıkan aktif, katılımcı, sorumluluk sahibi bir birey modeliyle bütünleşen, katılımcı, oydaşma-uzlaşma temelli, devletin yanında sivil toplum kuruluşlarının da söz sahibi olabildiği katılımcı demokrasinin uç noktası olarak tanımlanabilen "yönetişim" kavramı benimsenmelidir (Tekeli, 1999; Köroğlu ve Yılmaz,

2004). Bu bağlamda, değişim dışarıdan değil, yöneten-yönetilen ikiliğini kaldıran yönetim kavramını temel alarak sisteme aktif olarak katılarak takip edilmelidir. Yönetişimin, çok aktörlü yapısının farklı sorunlara neden olacağı düşünüldüğünde; bireyler arası etkileşime, ortak toplumsal fayda olgularına ve kamusal sorgulamaya dayalı katılımcı bir yönetim anlayışıyla problemler giderilmeye çalışılmalıdır (Köroğlu ve Yılmaz, 2004; Sarıbay vd., 1999).

Küreselleşen Dünya'da Kültürel Değişim

İnsana bakış açısının, teknolojinin ve erişilebilirliğin değişimi ve gelişimi ile birlikte, olumlu ve olumsuz yanları hala tartışılmakta olan küreselleşme sürecini, sadece olumlu ya da sadece olumsuz bir süreç olarak ele almak yerine; her iki yönünü de ele alarak değerlendirmek belki de daha doğru olacaktır. Scholte'a göre (2005); önemli olan küreselleşmeyi nasıl yönettiğimiz ve nasıl seçimler yaptığımızdır; bu nedenle, ön yargılarımızdan sıyrılıp, yeni küresel düzenin içinde yer alabilmek, sistemi yönetebilmek ve doğru seçimler yapabilmek için değerleri değişmiş, yenilikçi, araştırmacı, kültürel birikime ve eğitime sahip yeni bir yurttaş kavramını benimsememiz gerekmektedir. Modern çağda sermayeye sahip olan herkesin toplumda söz sahibi olması mümkünken, günümüzde bu tek başına yeterli olamamaktadır. Ağsal ilişkilerin önem kazandığı, sermayenin küresel ağ sisteminde kolaylıkla hareket edebildiği zaman ve mekan kavramlarının temsillerinin değiştiği günümüz dünyasında bilgi de aynı oranda hızlı hareket etmekte, *bilgiye ulaşma hacmi*¹ gelişen teknolojiyle birlikte hızla artmaktadır. Toplumda refaha ulaşmak, güç elde etmek ve statü sahibi olmak için küreselleşme ile birlikte değişen ve gelişen dünyanın yeni bir kavramı olan "*kültürel sermaye*" sahip olunması gereken önemli bir birikim halini almıştır. Bireyin eylemleri sadece kendi ülkesinin topraklarıyla sınırlı değildir, küreselleşme ile birlikte bilgi², yetenek ve kapasitesi oranında dünya ile iletişim içine girebilmektedir.

Küreselleşme kavramıyla birlikte, kendisini ezelden ebediye var etmeye çalışan ulus-devlet ve ulusal aidiyet kavramları önemini yitirmeye ve insanların kaderleri küresel ölçekte uluslararası ve ulusüstü organizasyonlar tarafından belirlenmeye başlamıştır (Scolte, 2005; Tekeli, 1999). Artık bir "*kozmpolis*" olarak algılanan dünyanın her yerinde bireylerin geleceğini etkileyen birçok karar, ulusal egemenlik sınırları dışına kaymakta, bu kararlar karşısında bireylerin ulusal sınırlar içinde geçerli vatandaşlık hakları etkili olamamaktadır. Küreselleşme ve yerelleşme eş zamanlı iki süreçtir, bu nedenle yereli tanımlamak ve çözümlenmek gerekmektedir. Küreselleşen dünyanın yereli tanımlaması, ulus-devletlere bölünmüş bir dünyanın yereli tanımlamasından çok farklıdır. Yerelleşme (*localization*), uluslar açısından

¹ Bilgiye ulaşma hacminin artmış olması dünyanın her yerinde bilgiye ulaşılabilirliğinin eşit ve adil bir sistemle geliştiği anlamına gelmemelidir. Toplumsal sınıflar arasındaki farklar günümüzde de halen devam etmektedir.

² Bugünkü toplumda bilgi dediğimiz şey, Tekeli'ye göre, insan kapasitesinin bir fonksiyonu olarak yorumlanabilir. İnsan bilgi ürettikçe amaçlarını daha etkin hale getirebilir bu nedenle, bilginin sürekli üretilmesi ve güncellenmesi gerekir.

kendi kültürünü ayakta tutabilmenin bir aracı olarak görülürken, aynı zamanda kendi kaderini yönlendirebilme potansiyeline sahiptir. Ancak, bu gücünü kullanabilmesi için tanımlanacak yeni yerelin güncellenen bilgi kavramını ve kültürel değerlerini referans alması gerekmektedir. Günümüzün küresel akışkanlığı içerisinde mekan ve zaman duygusunun değişmesi nedeniyle, bireyin yerelle ve küreselle ilişkisi; ya ortak bir dil, geçmiş ve gelecek duygusuna sahip olduğunu düşündüğü yerele sığınma ve kendini sınırlandırma ya da etkileşime girerek ağsal yapılara katılarak özgürleşme ve yenilenme şeklinde olacaktır. Küresel dünyada ekonomik gelişme dinamikleri, yerel ekonomilerin küresel ağ sistemlerine katılmaları dolayısıyla rekabet edebilme güçleriyle şekillenmektedir.

Mekan Plancısının Sosyo-Mekansal Sürece Müdahale Biçimleri

Modernizm toplum üzerindeki baskıcı ve şartlayıcı tutumunun meşruluğunu bilimsel bilgi ve gerçeklikten sağlamakta, bununla birlikte araçsal rasyonelliği ve toplumun ortak menfaati için olan ortak fayda anlamına gelen "*kamu yararı (public interest)*"³ kavramını temel almaktadır. "Modernizmin rasyonel ve kapsamlı planlama anlayışı içinde planlı bir müdahale biçiminin ne olması gerektiğine karar verecek olan plancı iken, müdahaleyi yapacak olan siyasal güçtür" (Ergin, 2003: 3). "Meşruiyetini rasyonel düşünceden ve bilimsel bilgiden alan elitist modernist planlama anlayışında, siyasal bir güç tarafından yönlendirilen ve teknik eleman görevini üstlenen plancının görevi, mevcut düzeni değişmez kabul ederek mükemmel hesaplama ve kontrole ulaşmak olmuştur" (Ergin, 2003: 2). Ancak planlama sürecinde oldukça önemli bir unsur olan zaman bu planlama anlayışında hatalı kullanılmıştır.

Bilimsel bilgi ve teknikler etrafında kavranan bu süreç içinde, plancının mevcut sorunların çözümüne yönelik en doğru alternatifini seçme yetisine sahip olduğu varsayılmaktadır. Bu yetinin gerisindeyse, bilimsel bilgi ve aklın yer aldığı öngörülmektedir. Bu çerçevede planlama süreci "teknik" bir süreç olarak, yukarıdan aşağıya doğru tanımlanan bir niteliğe sahiptir. Kapsamlı planlama anlayışı, planlama sürecini siyasetten arındırılmış bilimsel ve teknik bir sürece indirirken, plancıları da bilimsel bilgi ve tekniklerin ışığında ve de siyasal süreçlerin dışında plan kararları verdiklerini varsaymaktadır (Ersoy, 2007). Kısaca, meşruiyetini temsili demokrasiden alan *kapsamlı rasyonel planlamanın* merkezi otoritenin öncülüğünde kentlere yön verme ve kontrol etme kaygısını temel alan bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Planların insanların ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayamaması, kapsamlı analizlerin çok fazla zaman alması ve planlama sürecinde katılımın olmaması gibi eleştirilerden dolayı katılımcı demokrasinin planlama anlayışı olarak görülebilen "*stratejik planlama yaklaşımı*" gündeme gelmiştir. Teorik

³ "*Kamu yararı*", toplumun ortak çıkarlarını belirleyen, toplumun menfaatlerine göre şekillendiği düşünülen toplumsal fayda ya da yararlıdır. Kamu yararı tarihseldir ve zaman içinde değişmeye ve gelişmeye açıktır.

anlamda oldukça olumlu yönleri sahip olan esnek bir yapıdaki bu planlama yaklaşımı, kontrol ve denetim problemi, yerel yetki devirlerinin yeterince yapılmaması, yetişmiş eleman eksikliği gibi nedenlerden dolayı, yani gerekli alt yapı oluşturulmadan uygulanmaya çalışıldığı için pratikte sınırlı kalmıştır.

Temsili demokrasi ile katılımcı demokrasinin etkileşim içinde olduğu bir sistemde, ikili meşruluk probleminden de söz etmek gerekir. Bu bağlamda, sistemin meşruiyet temelini tam olarak belirlenememesi, planlamada sorunlara neden olmaktadır. Planlama ve demokrasi daima etkileşim içinde olan kavramlardır. Bu nedenle planlamayı var olan demokrasi anlayışından farklı bir yerde düşünmek olanaksızdır. Bu problemi giderebilmek için bu yeni sistemi siyasi, sosyal, ekonomik ve politik anlamda sağlam temellere oturtmak, belirlenen yeni temsil modelleriyle kavramlaştırmak ve mekanplancısının rolünü ve görevini yeniden tanımlamak gerekmektedir. Yeni dünya anlayışıyla birlikte planlama; aktif toplum, aktif birey ve iletişime dayalı yönetim süreçleri üzerinden tartışılmaktadır.

İnsanların yaşadıkları yerin oluşumuna katkıda bulunma özgürlüğü ve kentsel birikimden hakça yararlanabilmesi, iletişimsel rasyonaliteyi temel alan ve aktif kentlileri ve kamusal sorgulama bilincine sahip yurttaşları oluşturmayı hedefleyen katılımcı planlamanın önemli amaçlarıdır. Birey ve toplum etkileşimindedir; aktif ve sorumluluklarının bilincinde olan birey seçimlerini toplumun varlığını ve toplumla bağlılığını kabul ederek yapacak ve seçimleriyle toplumu değiştirebileceğinin bilincinde olacaktır.

Yeni planlama pratiğinin aktörleri sadece seçilmiş siyasiler ve teknik eleman olarak plancılar değil, aynı zamanda sivil toplum kurumları ve ortak bir tema çevresinde toplanmış topluluklar olmalıdır. Yönetişimin etkin hale gelmesi ile güç, aktörler arasında bölüşülmesi, müzakere sürecinin ve oydaşmanın sağlanması, yaratıcılığı, etkileşimi, öğrenme süreci ve çeşitliliği ön planda tutan bir planlama anlayışı benimsenmesi gerekmektedir. Sistemin kaotik yapısı, küçük hataları büyük problemler haline getirebilmektedir. Bu noktada kontrol problemiyle karşı karşıya olan plancı, kentin iç dinamikleri ile müdahaleler arasındaki dengeyi kurabilmeyi bilmesi gerekmektedir ve aynı zamanda sistemin çatallaşmalarında sistemi doğru kanala yönlendirebilmeli, doğru müdahaleleri uygulayabilmeli, tetikte ve sorumluluk sahibi olmalıdır (Tekeli, 2007; Tekeli, 2002).

"Kent bitmeyen bir projedir"

Küresel dinamikleri yakalayabilmek için, bütün bu özelliklere sahip olması gereken plancının sosyo-mekansal sürece müdahale araçları çözümlenecek problemlere ve buna bağlı olarak planlayacağı alanın ölçeğine göre farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle, problemi açık ve net bir biçimde tanımlaması ve buna bağlı olarak da ölçeğini belirlemesi gerekmektedir. Sosyo-mekansal yapının ve sürecin ortaya çıkarılmasındaki gücü keşfetmenin yanında bu noktada mekanın organizasyonu ve örgütlenmesi hususunda yaşanan büyük boşluklar bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerelin

yeniden tanımlanması, yönetişimin temel alınması, müzakereci-katılımcı süreçler benimsenmesi ve bunun yanında stratejik planlamanın geri besleme ve çoklu aktör etkileşimlerine dayalı planlama yaklaşımının teorik ve pratikte etkin olması, heterojen ve eşitsizlik temellinde oluşan günümüz toplumsal yapısının ve sürecin olumlu yönde etkilenmesini sağlayacak politikalar olarak sıralanabilir. Planlamayı bir demokrasi modeli olarak gördüğümüz bu yeni yaklaşımla sürdürülebilir, yaşanabilir, adil hak dağılımının olduğu ve sorumluluk bilincinin arttığı bir toplum yapısından söz etmek mümkün olacaktır.

Sonuç Yerine

Geleneksel planlamada planıcı danışman ve teknik adam rolünü üstlenerek ve mekansal müdahalesini devletin denetiminde kamu yararını araç olarak kullanarak yaparken, artık değişen dünya düzeni ve ortaya çıkan yeni kavramların ışığında planıcının da rolü değişmiş ve planıcı yönetim sürecini temel alan sürecin temel aktörlerinden biri haline gelmektedir. Diğer taraftan yeni küresel düzende artık insan haklarının daha da önem kazanması ve yurttaşlık kavramının eşit haklara sahip olmak olarak algılanmasında dolayı; planlamanın da dahil olduğu bütün süreçlerin insan hakları zeminine oturtulmasına ihtiyacı vardır.

Planlamanın sosyo-mekansal süreçler üzerinde şekillendiği ve planıcının mekana kazınmış olan sosyal yapının olumsal gerçekliklerini ve zamanın mekansallaşması sürecini göz ardı etmeyen bir bilinç kazanması gerekmektedir. Zaman ve mekanı eş önemde tutmasına bağlı olarak bir üst dil ve farklı bir temsil biçimi yaratma çabasından doğan sosyo-mekansal olguların temsil probleminin çözülmesi, planıcıların müdahale alanının genişletilmesini sağlayacaktır. Planıcı sosyo-mekansal sürece müdahale ederken, güç ilişkilerini hesaba katmalı, uzlaşma sağlamalı, vizyon sahibi bir lider olarak karar verme sürecinde doğru müdahale araçlarını seçerek kullanılmalıdır. Yeni düzende planıcının işi kurumsal tasarım yapmak; bireyi kararlarında özgür bırakıp ve bireyin kararlarını yönlendirmek için bir kurumsal yapı kurgulamaktır. Bu yönlendirme sayesinde, bireyler tarafından planın içselleştirilmesi sağlanmış olmaktadır.

"Kent sosyal ve tarihsel bir oluşumdur; planıcı kenti ve süreçleri şekillendirir."

Ekonomik ilişkilerin, bilgi ve sermaye akışlarının ve ulaşılabilirliğinin hakim olduğu küreselleşen dünyada, birey ya da kentler küresel ilişki ağına katılabildikleri ölçüde güçlü olmaktadır. Bu ilişki ağına girmeyi başaran kentler ekonomik hareketliliğin sağladığı avantajlardan yararlanırken, bu ilişki sistemi içine giremeyen kentler az gelişmişliğe terk edilecektir. Kentler arası rekabet ortamına neden olan bu durum karşısında, yerelin güçlü yanlarının ve olanakların stratejik bir yaklaşımda vizyon geliştirilerek kısa ve uzun vadeli hedefler oluşturularak ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bugün artık planlama yalnızca bir mekan düzenlemesi olarak değil, aynı zamanda bir

süreç tasarımı olarak ele alınmalıdır. Eski temsil biçimlerimizi ve durağan ontolojik kabullerimizi bir kenara bırakarak, yeni dünya anlayışına uygun, değişimin ve dönüşümün içinde yer alan bir fikirle hareket etmemiz; sosyomekansal süreçteki çoklu gerçekliklerin çözümlenmelerine ilişkin bilinçli ve uzlaşmacı bir planıcı rolü üstlenmemiz, hem planlama mesleği hem de planıcının statüsü açısından daha yeni ve aydınlık gelecekler yaratacaktır.

Kaynakça

- Baubock, R., 1994, *Transnational Citizenship: Membership and Rights in International Migration*, Aldershot, Hants, England.
- Eraydın, A., 1992, *Post-Fordizm ve Değişen Mekansal Öncelikler*, ODTÜ, Ankara.
- Eren, V. & Kılıç, S., 2008, "Yönetim-Yurttaş İlişkileri Bağlamında Yurttaşların Yerel Yönetime Katılımı ve Niğde İli Uygulaması", *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Haziran 2008, 1 (1), Haziran, s. 41-57.
- Ergin, D., 2003, "Demokrasinin Değişen Yüzü ve Yeni Planlama Yaklaşımı", *PİVOLKA*, 2 (6), s. 4-9.
- Ersoy, M., 2007, Kapsamlı Planlama Kavramının Tarihsel Gelişimi, *Kentsel Planlama Kuramları*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Fainstein, S. S., 2000, "New Directions in Planning Theory", *Urban Affairs Review*, 35 (4), s. 451-478.
- Gedikli, B., 2007, Stratejik Mekansal Planlama: Planlamada Yeni Anlayışlar, Yöntemler ve Teknikler, *Kentsel Planlama Kuramları*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Harvey, D., 1999, *Postmodernliğin Durumu*, Metiş Yayınları, İstanbul.
- Koroğlu, B. & Yılmaz, G., 2004, "Yeni Bir Planlama Anlayışı/Arayışı", *Planlama Dergisi*, 27 (1), s. 29-35.
- Lefebvre, H., 1991, *Production of Space*, çev. Donald Nicholson-Smith, Blackwell, Oxford, UK ; Cambridge, USA.
- Saklı, A. R., 2007, *Kapitalist Gelişim Sürecinde Fordizm ve Post-Fordizm*, Ocak, Ankara, [<http://www.sakli.info/Fordizm.pdf>], erişim 22 Aralık, 2008.
- Sarıbay, A. Y., Kahraman, H. B. & Keyman, E. F., 1999, *Katılımcı Demokrasi, Kamusal Alan ve Yerel Yönetim*, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul.
- Scholte, J. A. & Keyman, E. F., 2005, *Küreselleşme ve Sivil Toplum*, Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları, no. 10, 2005, çev: Nur Deriş Otoman, İstanbul [http://stk.bilgi.edu.tr/docs/scholte_keyman_std_10.pdf], erişim 10 Nisan, 2006.
- Tekeli, İ., 1979, *Mekan Organizasyonlarına Makro Yaklaşım: Türkiye Üzerine Bir Deneme*, ODTÜ, Ankara.
- _____, 1997, "Bir Demokrasi Projesi Olarak Yerel(Bölge) Planlama", *Planlama Dergisi*, 97 (1), s. 11-16.
- _____, 1999, *Modernite Aşılırken Siyaset*, İmge Kitabevi, Ankara.
- _____, 2001, *Modernite Aşılırken Kent Planlaması*, İmge Kitabevi, Ankara.
- _____, 2002, *Bilgi Toplumuna Geçiş: Sorunsallar, Görüşler, Yorumlar, Eleştiriler ve Tartışmalar*, der. Tekeli, İ. & Özoğlu, S. Ç., TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara.
- _____, 2002, "Türkiye Kent Planlamasının Yeniden Kurumsallaşmasını Düzenlerken Düşünmesi Gerekenler Üzerine", *Planlama Dergisi*, (1), s. 4-11.
- _____, 2004, *Katılımcı Demokrasi ve Sivil Toplum Kuruluşları*, SDD Yayınları, Ankara.
- _____, 2004, "Tek ve Çok Kademeli Demokrasi Kuramlarının Ontolojik Kabulleri Üzerine", *Doğu Batı-Düşünce Dergisi*, 28, s. 195-225.
- _____, 2007, "Bir Demokrasi Projesi Olarak Kent Planlama", *Sivil Toplum*, 5(17-18), s. 7-20.
- Yılmaz, G., 2004, "Değişen Dünya İçin Yeni Bir Anlayış: Hakların Yeniden Tanımlanması ve Yeni Planlama Yaklaşımı", *PİVOLKA*, 3 (11), s. 8-13.